

Oppdatert regelverk for tjenester av allmenn økonomisk betydning

20. desember vedtok Europakommisjonen et oppdatert regelverk for kompensasjon av tjenester av allmenn økonomisk betydning. Dette er tjenester som det offentlige ønsker å ta ansvar for da markedet ikke tilbyr tjenestene i ønsket omfang eller til ønsket pris eller kvalitet. Konkurranseråd Geir Bekkevold rapporterer.

Det foreslåtte regelverket for tjenester av allmenn økonomisk betydning dekker felt som post, energi, telekommunikasjon, sosiale tjenester og kulturelle tjenester med mer. Joaquin Almunia, kommissær for konkurranse, presiserer at hensikten med revisjonen er å åpne for et enklere, klarere og mer fleksibelt rammeverk for å støtte offentlige tjenester av høy kvalitet til innbyggerne noe som har blitt endra viktigere i disse krisetider.

Dette er en oppdatering av statsstøtteregelverket fra 2005 - den såkalte Monti-Kroes pakken. Målet med regelrevisjonen har vært å skape klarhet om grunnbegreper som "økonomisk aktivitet", og å foreta regelforenklinger slik at det blir lettere for nasjonale, regionale og lokale myndigheter å benytte seg av regelverket. Les Europakommisjonens pressemeldinger [her](#) og [her](#).

Med de nye reglene har Europakommisjonen foretatt en oppdatering basert på de erfaringer en har med regelverket fra 2004 og ut fra praksis fra EU-domstolene. Forhåpningen er at myndigheter og tjenesteleverandører skal få et mer praktisk og lett anvendelig regelverk å forholde seg til og dermed gjøre "livet lettere" for offentlige myndigheter og tjenesteytere. Dette innebærer at en vil legge mindre vekt på lokale tjenester som gir en lav kompensasjon, og fokus på tjenester som har en virkning på tvers av grensene.

Oppdateringen inneholder fire elementer:

- **[En melding](#)** (Communication) som klargjør hvordan Europakommisjonen mener at de sentrale statstøtterettslige vilkårene skal tolkes ved anvendelse av statstøttereglene på kompensasjon av tjenester av allmenn økonomisk betydning (for eksempel foretaksbegrepet, statsmiddel og samhandelseffekt), og under hvilke forutsetninger kompensasjon ikke utgjør statstøtte (under Altmark-kriteriene), eller når støtten kan erklæres forenlig med det indre marked.
- **[Et oppdatert vedtak](#)** (Decision) som fastslår når offentlig finansiering av tjenester av allmenn økonomisk betydning skal anses som forenlig med Traktaten om Den europeiske

unions virkemåte (TEUV) i henhold til artikkel 106(2) og unntas fra notifikasjonsplikten i TEUV artikkel 108(3). Revisjonen av vedtaket innebærer at unntaket fra notifikasjonsplikten, som tidligere kun har gjaldt visse tjenester av allmenn økonomisk betydning utført av sykehus og for sosialboligtjenester, nå er utvidet til å omfatte en lang rekke sosiale tjenester der tjenesteytelse skal oppfylle "*sosiale behov for helse og langtidspleie (herunder legevaktstjenester), barnevern, adgang til og retur til arbeidsmarkedet, sosiale boliger samt pleie og sosial inkludering av utsatte grupper*". Imidlertid er terskelen for innrapportering av andre tjenester av allmenn interesse redusert fra 30 millioner euro til 15 millioner euro. Unntaket gjelder også som tidligere for luft- og sjøtransport til øyer på transportruter der det årlige antall reisende ikke overstiger 300 000 over to år, og for havner med opptil 200 000 reisende årlig. For flyplasser gjelder det nye vedtaket kun der det årlige antall reisende ikke overstiger 200 000 over to år. Dette innebærer en lavere terskel fra tidligere, der grensen var 1 000 000 passasjerer. Vedtaket gjelder i utgangspunktet kun for tjenester med en varighet på opptil 10 år.

- [En melding med rammebetingelser for støtten](#): (Framework): Rammebetingelsene klargjør hvordan Europakommisjonen vil vurdere kompensasjon til operatører som **faller utenfor virkeområdet til Europakommisjonsvedtaket** (blant annet for [kompensasjon overstigende 15 millioner euro](#) og utenfor den sosiale sektor). Slik støtte skal innrapporteres til Europakommisjonen og kan erklæres som forenlige med det indre marked hvis de oppfyller bestemte kriterier. En grunnleggende forutsetning for at støtten skal anses som forenlig støtte er at ansvarlig myndighet har overholdt EUs anskaffelsesregler. Med de nye reglene innføres en mer nøyaktig metode for å fastsette godtgjørelsen, krav om effektivitetsincitament og likebehandling av leverandører. Europakommisjonen kan også forlange avhjelpende tiltak for å redusere eventuelle konkurransebegrensende virkninger hvis det er en særlig stor risiko for konkurransevridning. Et nytt element er at en må gjennomføre en *offentlig høring* eller benytte andre metoder for å sikre at brukerinteressene blir tatt hensyn til før en leverandør av en tjeneste av allmenn økonomisk betydning utpekes.
- [Et nytt forslag til en 'de minimisforordning'](#) – bagatellmessig støtte. Dette er godtgjørelse under en bestemt terskelverdi som faller utenfor reglene om statsstøttekontroll – og dermed ikke skal meldes til Europakommisjonen. Europakommisjonen **foreslår** at denne grensen *økes fra 200 000 euro over tre år til 500 000 euro over tre år*, koblet til et krav om at en nasjonalt bygger opp et sentralt register for slik støtte.

Bakgrunn

Europakommisjonen arrangerte i 2010 en høring om bruken av regelpakken fra 2005 vedrørende (kompensasjon av) tjenester av allmenn økonomisk betydning (den såkalte Monti-Kroes pakken) og fulgte opp med en meddelelse av 23. mars 2011, samt presentert av kommissær Almunia på møte med Europaparlamentets økonomiske komité 12. juli 2011. Europakommisjonen presenterte 16. september 2011 utkast for oppdatering av regelverket og

dette ble fulgt opp på Europakommisjonens arbeidsgruppe møte 24. oktober 2011. Se norske innspill til høringen i 2010 [her](#).

Fra norsk hold har Fornyings-, administrerings- og kirkedepartementet (FAD) og andre norske berørte aktører, sendt et generelt høringssvar 10. september 2010. Et kompletterende innspill vedrørende transportsektoren ble i tillegg spilt inn i prosessen. Høringssvarene er deretter blitt fulgt opp med et nytt innspill til Europakommisjonens forslag til revidert regelverk i oktober 2011 og med deltakelse på Europakommisjonens møte 24. oktober 2011.

Dette er ofte uklare skiller som har betydning for hvorvidt og i hvor stor grad EUs regelverk setter rammer for hva medlemsstatene kan foreta seg når det gjelder å definere, finansiere, organisere og utføre tjenester av allmenn interesse. I mange tilfeller har en derfor behov for juridiske avklaringer, og det har, til tross for viss veiledning fra EU-dommer, vært mange praktiske spørsmål om anvendelsen av reglene. På bakgrunn av dette publiserte Europakommisjonen en veileder 7. desember 2010 (Commission Staff Working document SEC(2010) 1545 final: *Guide to the application of the European Union rules on state aid, public procurement and the internal market to services of general economic interest, and in particular to social services of general interest*). En revisjon av guiden vil foretas på bakgrunn av det nye regelverket. Det vil være mulig for Norge å komme med innspill til Europakommisjonen i forbindelse med denne revisjonen. Lenke [her](#).

Economic and Monetary Affairs Committee (ECON) har utarbeidet en egeninitiert rapport i saken, og den ble vedtatt av Europaparlamentet 15. november. Rapporten kan leses [her](#). Denne ble vel mottatt av rapportøren i EUs regional komité; les mer [her](#).

Kommentar

Med de nye reglene har Europakommisjonen foretatt en oppdatering basert på de erfaringer en har med regelverket fra 2004 og ut fra praksis fra EU-domstolene. Forhåpningen er at myndigheter og tjenesteleverandører skal få et mer praktisk og lett anvendelig regelverk å forholde seg til og dermed gjøre "livet lettere" for offentlige myndigheter og tjenesteytere. Dette innebærer at en vil legge mindre vekt på lokale tjenester som gir en lav kompensasjon, og fokus på tjenester som har en virkning på tvers av grensene.

Det har vært relativt omfattende kommentarer til [Europakommisjonenes forslag fra september 2011](#), hvor flere aktører reiste innvendinger mot innføring av regler/kriterier om effektivitet - og da ut fra at dette er et nasjonalt anliggende som faller utenfor Europakommisjonens kompetanse. Europakommisjonen har likevel valgt å innføre regler om **effektivitet** i (se punkt 39 – 43 i meldingen med rammebetingelsene). Europakommisjonen har videre begrunnet reduksjonen i **taket på støtten** som skal innrapporteres (fra 30 millioner euro) til 15 millioner euro, ut fra at flere saker av betydning for det indre marked dermed fanges opp, samt at unntaket for sosial sektor er blitt vesentlig utvidet. Samtidig innsnevres anvendelsesområde for

støtte til flyplasser ved at passasjerkravet senkes fra 1 000 000 reisende til 200 000 reisende årlig.

På den annen side har det vært bred støtte til å **utvide unntaket på det sosiale området**, samt til forslaget om å **øke rammen til støtte** fra 200 000 euro for mindre tiltak til 500 000 euro over tre år – og dette ventes vedtatt i løpet av våren.

Europakommisjonens arbeid må også sees som ledd i prosessen med **reform av regelverket for statsstøtte**. Europakommisjonen har mer enn 1000 saker til behandling. Disse er av svært varierende størrelse og Europakommisjonen ønsker dette redusert for å sikre større mulighet til å initiere egne saker. Kommissær Almunia har varslet at en vil se på hvordan offentlig støtte skal bidra til vekst og dynamikk i samfunnet og **vil prioritere reformarbeidet under siste del av sin periode som kommissær**, samt følge dette opp på DG Konkurranses European Competition Forum, 2. februar 2012 i Brussel.

EFTAs overvåkningsorgan vil innen kort tid anta **retningslinjer** tilsvarende Europakommisjonens meldinger som er språklig sett tilpasset EFTA-landene. Retningslinjene tas ikke inn i norsk rett, men de gir anvisning på hvordan ESA vil tolke EØS-avtalen artikkel 61 på denne formen for offentlig støtte. **Europakommisjonsvedtaket og forordningen** vedrørende bagatellmessig støtte, når den er antatt, må derimot inkorporeres i norsk rett.

For å hindre brudd på reglene om offentlig støtte kan støttegivere trenge å foreta justeringer i eksisterende støtteordninger ("formålstjenelige tiltak") for å sikre at ordningene er i tråd med det nye regelverket. Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet vil komme med nærmere informasjon rundt denne prosess.

Av konkurranseråd Geir Bekkevold,
9. januar 2012